

Висновки та перспективи подальших розвідок напрямку. Отже, дослідження проблеми навчання іноземних студентів мови на матеріалі мови за фахом на довузівському етапі показало, що реальні потреби професійно-орієнтованого навчання у вищих навчальних закладах вимагають перш за все виокремлення змісту навчання наукового стилю і його фіксації в нормативних документах, а також розробки сучасних комунікативних посібників, що сприяють ефективному оволодінню російською мовою в контексті майбутньої спеціальності.

Розробка такого типу посібника - це одне із завдань, що стоїть перед фахівцями, які навчають іноземних громадян в Україні.

БІБЛІОГРАФІЯ

1. Гальскова Н. Д. Современная методика обучения иностранному языку: пособие для учителя / Н. Д. Гальскова. – М.: АРКТИ – Глосса, 2000. – 165 с.
2. Клобукова Л. П. Терминологические игры или новая лингвометодическая реальность? / Л. П. Клобукова // Мир русского слова. – 2002. – № 2. – С. 91–96.
3. Митрофанова О. Д. Научный стиль речи: проблемы обучения / О. Д. Митрофанова. – М.: Русский язык, 1985. – 229 с.
4. Мотина Е. И. Язык и специальность: лингвометодические основы обучения русскому языку студентов-филологов / Е. И. Мотина. – М.: Русский язык, 1988. – 176 с.
5. Навчальні програми (довузівська підготовка іноземних громадян) / Уклад. Б. М. Андрющенко, Ю. М. Івашенко, Ю. О. Колтаков та ін. – К., 2005. – Ч. 2: Фізика. Хімія. Математика. Основи інф-ки та обчисл. техніки. Креслення. Історія України. Рос. мова. Укр. і зарубіж. л-ра. Основи психології. Образотв. Мистец. – 168 с.
6. Пассов Е. И. Программа-концепция коммуникативного иноязычного образования

«Развитие индивидуальности в диалоге культур» / Е. И. Пассов. – М.: Просвещение, 2000. – 159 с.

BIBLIOGRAFIYA

1. Gal'skova N. D. Sovremennaya metodika obucheniya inostrannomu yazyku: posobie dlya uchitelya / N. D. Gal'skova. – M.: ARKTI – Glossa, 2000. – 165 s.
2. Klobukova L. P. Terminologicheskie igry ili novaya lingvometodicheskaya real'nost'? / L. P. Klobukova // Mir russkogo slova. – 2002. – № 2. – S. 91–96.
3. Mitrofanova O. D. Nauchnyj stil' rechi: problemy obucheniya / O. D. Mitrofanova. – M.: Russkij yazyk, 1985. – 229 s.
4. Motina E. I. Yazyk i special'nost': lingvometodicheskie osnovy obucheniya russkomu yazyku studentov-nefilologov / E. I. Motina. – M.: Russkij yazyk, 1988. – 176 s.
5. Navchalni programy (dovuzivska pidgotovka inozemnykh gromadian) / Uklad. B. M. Andriushchenko, Yu. M. Ivashchenko, Yu. O. Koltakov ta in. – K., 2005. – Ch. 2 : Fyzyka. Khimii. Matematyka. Osnovy inf-ky ta obchysl. tekhniky. Kreslennia. Istoria Ukrainy. Ros. mova. Ukr. i zarubizh. l-ra. Osnovy psykholohii. Obrazotv. Mystets. – 168 s.
6. Passov E. I. Programma-konceptiya kommunikativnogo inoyazychnogo obrazovaniya «Razvitie individual'nosti v dialoge kul'tur» // E. I. Passov. – M.: Prosveshhenie, 2000. – 159 s.

ВІДОМОСТІ ПРО АВТОРА

ЯНУШЕВСЬКА Ірина Борисівна – викладач кафедри мовної підготовки Запорізького державного медичного університету.

Наукові інтереси: шляхи вдосконалення мовної підготовки іноземних студентів.

INFORMATION ABOUT THE AUTHOR

YANUSHEVSKA Iryna Borysivna – Lecturer of the Department of Language Training, Zaporizhzhya State Medical University.

Circle of scientific interests: ways of developing of foreign students' language training.

УДК 378:[37.011.3-051:78]

ФУРДАК ТЕТЯНА ДМИТРІВНА – старший викладач кафедри методики музичного навчання, співу та хорового диригування Криворізького державного педагогічного університету
e-mail: tetyana.furdak@mail.ru

ФОРМУВАННЯ ГОТОВНОСТІ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ МУЗИЧНОГО МИСТЕЦТВА ДО КЕРІВНИЦТВА ШКІЛЬНИМ ХОРОВИМ КОЛЕКТИВОМ

Постановка та обґрунтування актуальності проблеми. Вища педагогічна школа покликана забезпечити ефективну

підготовку майбутнього вчителя, орієнтованого на особистісний та професійний саморозвиток, готового плідно працювати в

освітніх установах різного типу, здатного творчо розвивати особистість учня. Особливої актуальності набуває проблема модернізації підготовки майбутніх учителів музичного мистецтва до самосійної діяльності у конкретних педагогічних умовах [3].

На практиці та в методичній літературі підготовка вчителя-музиканта найчастіше зводиться до формування у студента хормейстерських навичок. Але навчання з позицій сучасної психолого-педагогічної науки – це не тільки інформаційний процес, орієнтований на виконавську діяльність і перехід готових знань від викладача до студента за допомогою запам'ятовування та копіювання способів і дій. Воно виступає як соціальний процес, що виражається у взаємодії та спілкуванні, у спільній діяльності учасників освітнього процесу.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Українські хори та їх диригенти – це невмируща слава України. Надбання диригентських шкіл успадкували та відродили сучасні хормейстери, яких повинні знати й шанувати майбутні викладачі музичного мистецтва, оповідати про них, дарувати плоди їх праці (А. Авдієвський, Б. Антків, Л. Бухонська, Г. Верета, Г. Верьовка, М. Гобдич, В. Газінський, Г. Горбатенко, М. Гобдич, Ю. Курач, Ю. Любович, Є. Савчук, В. Скоромний, Ю. Ткач, І. Циклінський, М. Юрченко та ін.).

Протягом всього історичного розвитку вітчизняне хорове мистецтво вдосконалювало свої вокально-технічні та художньо-виражальні можливості в різних виконавських жанрах. Музикознавці, дослідники минулих епох, композитори, виконавці, композитори сучасності, все більше виявляють зацікавленість як до старовинної музики, так і до сучасних опусів (В. Зубицький, В. Камінський, М. Шух, О. Яківчук, Г. Гаврилець, В. Рунчак, В. Степурко, Ю. Алжнев, О. Скрипник та ін.).

Проблематика роботи з хором лягла в основу багатьох науково-методичних досліджень, здійснених відомими діячами музичного мистецтва (Т. Овчиннікова, А. Менабені, Г. Стулова, Ю. Юцевич, О. Апраксина, Л. Арчажнікова, Н. Добровольська, Д. Зарін, З. Квасниця, О. Ростовський, Г. Стулова, В. Яконюк та ін.). Між тим багато авторів не без підстав стверджують, що існує безліч соціальних проблем «у тому числі і завдяки недосконалій за своїми цілями системи професійної освіти, де більший акцент робиться не на формування повноцінної особистості працівника, а на його чисто виконавські, операціональні характеристики» [4, с. 283].

Мета статті – визначення задач та шляхів їх вирішення у процесі формування готовності майбутніх учителів музичного

мистецтва до керівництва шкільним хоровим колективом.

Виклад основного матеріалу дослідження. У сучасному світі значення хорового співу, який впливає на характер світогляду підростаючого покоління залишається досить значним. На відміну від дорослих, навчених життєвим досвідом, що сприймають мистецтво не тільки емоційно, а й на основі свого життєвого досвіду, діти, з самих ранніх років вбирають естетичні враження одночасно зі сприйняттям навколишнього світу. Учні, які співають в хорошому хорі, де ставляться певні художньо-виконавські завдання, виконують їх паралельно з виконанням нехай маленьких, але для них дуже важливих «дитячих» життєвих завдань.

Хоровий спів – мистецтво колективне. А це означає, що почуття, ідеї, закладені в словах і музиці, виражаються не однією людиною, а масою людей. Тому в руках умілого керівника-хормейстера хоровий спів – дієвий засіб сузично-естетичного виховання учнів. У співі пов'язані такі багатогранні засоби впливу на молоду людину, як слово і музика. З їхньою допомогою керівник дитячого хору виховує в дітях емоційну чуйність на прекрасне в мистецтві, житті, природі.

Саме тому сьогодні у школі повинно розвиватись хорове мистецтво, як традиційний історичний засіб національного виховання, колективного єднання однодумців. Це допоможе кожній дитині розвинути як активній творчій особистості, донести до слухачів культурні, історичні цінності свого народу.

У шкільному хорі можуть органічно поєднуватися як безпосередній вплив керівника на учнів, так і індивідуальний підхід, вплив на кожного учасника колективу. В умовах колективного виконання у школярів, особливо підлітків, розвивається «відчуття ліктя», спільної відповідальності за справу. В процесі хорових занять від вкладу кожного залежить загальний успіх. Те, що учасник шкільного хору, можливо, не зробив заради себе, він буде радий зробити для всіх.

Враховуючи вищевикладене навчальний процес у вищому навчальному закладі вимагає озброєння студентів певними знаннями, уміннями, навичками та способами дій, які дозволять бути готовими до керівництва хоровим шкільним колективом на професійному рівні.

У науковій педагогічній літературі «готовність» трактується як «сукупність професійно обумовлених вимог до вчителя» (О. Сластьонін), «передумова творчої педагогічної діяльності» (А. Линенко). Науковці визначають, що «готовність» є метою і результатом підготовки

студентів у вищому навчальному закладі (Л. Кондрашова, О. Мороз, Г. Троцько та ін.), зосереджують увагу на виявленні дидактичних, виховних засобів, завдяки яким стає можливим формування даного феномена.

У розвитку особистості професіонала особлива увага повинна бути приділена його готовності до майбутньої професійної діяльності. Саме «готовність» є однією із стрижневих у структурі особистості, визначає активність і спрямованість поведінки і діяльності людини. Тому в ході навчання в вищому навчальному закладі важливо відстежувати і керувати процесом формування системи готовності особистості студента.

Проблеми професійної готовності до реалізації функцій педагогічної діяльності розглядають К. Дурай-Новакова, Н. Дяченко, Л. Кандибович, А. Линенко та ін.

А. Линенко вважає, що компонентами готовності до професійної діяльності є професійна спрямованість, ставлення до діяльності чи настанова (для ситуації готовності), мотиви, знання про предмет і способи дії, навички та вміння практичного втілення, а також професійна значущість якості особистості. Автор зазначає, що під час переносу тривалої готовності в нові умови, ситуації на неї впливають як зовнішні, так і внутрішні: труднощі, творчий характер завдань, новизна, обставини, що оточують, поведінка присутніх, самооцінка підготовленості суб'єкта до діяльності, його психофізичний стан, вміння мобілізуватися на виконання майбутньої діяльності, контролювати свою емоційну стабільність і рівень власної готовності [2].

М. Дяченко та Л. Кандибович визначають психологічну готовність до діяльності як складний, цілеспрямований прояв особистості, який має динамічну структуру, між компонентами якої існують функціональні залежності. Науковці розглядають її як професійно важливу якість особистості і як психічний стан [1, с.50].

Отже, готовність до діяльності є комплексним показником кінцевого результату підготовки фахівця до самореалізації в професійній сфері. Позитивне ставлення до діяльності служить стрижнем, навколо якого компонується особистісні властивості педагога. Очевидне уявлення про характер діяльності створює сприятливі передумови для успішного оволодіння комплексом професійно значущих знань, умінь і навичок.

На нашу думку, формування готовності майбутнього вчителя музичного мистецтва до керівництва шкільним хором колективом у процесі фахової підготовки під час навчання у вищому навчальному закладі вимагає вирішення наступних завдань: виховання у

студентів здатності внутрішнього слухання нотного тексту; розвиток трьох видів диригентської техніки – передрепетиторської техніки, виконавської техніки й техніки репетиційної роботи з хором; формування керівницьких позицій майбутнього вчителя; формування умінь застосування невербальних засобів керування шкільним хором колективом (міміка, жести та ін.); формування умінь аналізувати партитуру.

Одним із шляхів вирішення цих завдань є, на наш погляд, сприяння розвитку ціннісно-смыслових основ професійної діяльності. При цьому визначальним є не просто більш повне інформування студентів про смислові можливості професійної діяльності, а створення умов для усвідомлення і переживання ними різних аспектів: активізації усвідомлення своїх цінностей, мотивів, інтересів і зіставлення їх з можливостями майбутньої професійної діяльності. Використовуючи можливості різних методів психологічного супроводу (наприклад, тренінгів, рольових ігор, дискусійного методу, методу моделювання), можна створити більш оптимальні умови для самопізнання особистості, для активізації усвідомлення цінностей, для зіставлення своїх реальних інтересів і можливостей їх реалізації в майбутній професійній діяльності. Останній аспект особливо важливий у зв'язку з об'єктивним значенням діяльності та її особистісним сенсом, які не повинні розходитися один з одним. Якщо ця діяльність спрямована на створення певних цінностей, то саме ці цінності і повинні бути основним мотивом діяльності особистості.

Мистецтво диригування, як і всі інші види музично-виконавської творчості, розвивається і вдосконалюється в процесі постійного спілкування виконавця з хором. Для цього виду діяльності характерно те, що диригент не може працювати з колективом, якщо він не отримав спеціальну диригентську підготовку. У навчальному закладі такий вид роботи, коли диригентська підготовка здійснюється за допомогою концертмейстерів, які й виконують роль хору або оркестру дозволяє студентам оволодіти основами техніки диригування, знайомитися з великою, різноманітною хоровою літературою.

Процес формування готовності студентів – майбутніх керівників хорового шкільного колективу передбачає залучення їх до квазіпрофесійної діяльності за допомогою активних методів навчання (проблемно-діалогічних, ігрових), що спонукає до самостійного накопичення знань, які активізують їх пізнавальну активність.

Формування готовності керівника шкільного хорового колективу здійснюється протягом усього

навчання в ході проходження диригентської практики, що сприяє придбанню молодими виконавцями навичок спільної гри, виробленню умінь здійснення організаторських і управлінських функцій. Створення в навчальному процесі середовища колективного виконавської творчості, занурення студентів у різні сфери роботи творчого колективу (репетиція, концерт) дозволяють удосконалювати їх професійні знання та вміння, розвивати комунікативні здібності, навички міжособистісної взаємодії.

Не виключенням є й диригентська практика, яка є органічною частиною загальнопедагогічної підготовки фахівців. Вона сприяє закріпленню й перевірці теоретичних знань, освоєння методів навчання, адаптації до реальних умов роботи в установах культури.

Висновки та перспективи подальших розвідок напрямку. Проблема диригентсько-хорової підготовки майбутніх учителів музичного мистецтва на сучасному етапі потребує значної активізації наукових досягнень, удосконалення навчального процесу.

Оволодіння педагогічною діяльністю та формування готовності до неї можливо лише у випадку взаємодії теоретичної і практичної підготовки майбутнього вчителя, а також у процесі безпосереднього спілкування з учнями та реального вирішення педагогічних проблем і завдань.

Подальші дослідження спрямовані на вивчення інших проблем готовності студентів університету до педагогічної діяльності.

БІБЛІОГРАФІЯ

1. Дьяченко М. И. Психологические проблемы готовности к деятельности / М. И. Дьяченко, Л. А. Кандыбович. – Минск: БГУ, 1976. – 176 с.
2. Линенко А. Ф. Теория і практика формування готовності студентів педагогічних вузів до професійної діяльності: автореф. дис. доктора пед. наук: 13.00.04 «Теорія і методика професійної освіти» / А. Ф. Линенко. – К.; 1996. – 44 с.
3. Національна доктрина розвитку освіти України в XXI столітті // Освіта України. – 2002. – № 33.

4. Пряхников Н. С. Психология труда и человеческого достоинства / Н. С. Пряхников, Е. Ю. Пряхникова. – М.: Издательский центр «Академия», 2003. – 480 с.

5. Юцевич Ю. Музыка. Словник-довідник // Ю. Юцевич. – Тернопіль: [навч. книга]. – Богдан; 2003. – 352 с.

BIBLIOGRAFIYA

1. D'yachenko M. Y. Psy'xology'chesky'e problemy gotovnosti k deyatel'nosti / M.Y. D'yachenko, L.A.Kandybovy'ch. – My'nsk: BGU, 1976. – 176 s.

2. Lynenko A. F. Teoriya i prakty'ka formuvannya gotovnosti studentiv pedagogichnykh vuziv do profesijnoyi diyal'nosti: avtoref. dy's. doktora ped. nauk: 13.00.04 «Teoriya i metodyka profesijnoyi osvity'» / A. F. Lynenko. – K.; 1996. – 44 s.

3. Nacional'na doktry'na rozvy'tku osvity' Ukrainy' v XXI stolitti // Osvita Ukrainy'. – 2002. – № 33.

4. Pryazhny'kov N. S. Psy'xology'ya truda y' chelovecheskogo dostoy'nstva / N. S. Pryazhny'kov, E.Yu. Pryazhny'kova. – M.: Y'zdatel'sky'j centr «Akademy'ya», 2003. – 480 s.

5. Yucevy'ch Yu. Muzy'ka. Slovny'k-dovidny'k // Yu.Yucevy'ch. – Ternopil': [navich. kny'ga]. – Bogdan; 2003. – 352 s.

ВІДОМОСТІ ПРО АВТОРА

ФУРДАК Тетяна Дмитрівна – старший викладач кафедри методики музичного виховання, співу та хорового диригування Криворізького державного педагогічного університету.

Наукові інтереси: актуальні проблеми мистецької освіти, формування диригентсько-хорової компетентності майбутніх учителів музичного мистецтва.

INFORMATION ABOUT THE AUTHOR

FURDAK Tetiana Dmytrivna – Senior Lecturer of the Department of Methodology of Musical Education, Singing and Choral Conducting, Krivyi Rih State Pedagogical University.

Circle of scientific interests: actual problems of arts education, formation of conducting and choral competence of future musical art teachers.

УДК 371.32:54] :504

БЕРЕЖОК ВЛАДИСЛАВА ЮРІЇВНА – аспірантка кафедри педагогіки Ніжинського державного університету імені Миколи Гоголя
e-mail: Vladochka1992@mail.ru

ЕКОЛОГІЧНА СКЛАДОВА У ПРОГРАМІ ШКІЛЬНОГО КУРСУ ХІМІЇ ДЛЯ УЧНІВ 9–11 КЛАСІВ

Постановка та обґрунтування актуальності проблеми. Екологічна

свідомість людини формується протягом всього життя, на всіх ступенях освіти.